

Sygn. akt II K 28/14

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie, Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SO Rafał Wagnerowski

Protokolant: st. sekr. Anna Moździerz

przy udziale Prokuratora – zaniechano zawiadomienia

po rozpoznaniu na posiedzeniu w sprawie **I. S.**

oskarżonej o przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i inne

z urzędu

w przedmiocie zwrotu sprawy do postępowania przygotowawczego

na podstawie art. 339 § 3 pkt 4 k.p.k., art. 345 § 1 k.p.k.

postanawia

zwrócić sprawę oskarżonej I. S. Prokuraturze Okręgowej w T. celem uzupełnienia istotnych braków postępowania przygotowawczego wskazanych w uzasadnieniu.

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Okręgowej w T. skierował do Sądu Okręgowego w T. akt oskarżenia przeciwko I. S. oskarżając ją o jedenaście przestępstw. W wyniku rozstrzygnięcia w trybie art. 36 k.p.k. sprawę oskarżonej przekazano do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnowie.

Po zapoznaniu się z aktami postępowania Sąd Okręgowy w Tarnowie doszedł do wniosku, iż postępowanie przygotowawcze nie zostało przeprowadzone w taki sposób, który umożliwiłby rozpoznanie niniejszej sprawy chociażby w rozsądnym terminie, nie wspominając już o deklaracji wynikającej z art. 366 § 2 k.p.k., iż Przewodniczący powinien dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej. Powyższe przekonanie Sądu wiąże się z tym, iż spełnienie zadość powyższemu możliwe wszak jest wtedy, gdy możliwość przeprowadzenia postępowania nie jest iluzoryczna a ma swoje uzasadnienie w możliwych do przeprowadzenia przed Sądem czynnościach procesowych.

Wskazać należy, iż cele, jakie winno spełnić postępowanie przygotowawcze, określone zostały w art. 297 k.p.k. Zgodnie z ową normą, celem postępowania przygotowawczego jest zebranie, zabezpieczenie i utrwalenie dowodów dla sądu tak, aby rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na pierwszej rozprawie głównej. Co oczywiste, wymóg zebrania i utrwalenia dowodów w takim zakresie, by było możliwe wydanie wyroku na pierwszej rozprawie, koresponduje z wymogiem wszechstronnego wyjaśnienia okoliczności sprawy. Treść art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k. prowadzi do wniosku, iż zgromadzenie dowodów na poparcie stawianych oskarżonemu zarzutów należy do oskarżyciela (affirmanti incumbit probatio), natomiast rola sądu winna w zasadzie ograniczać się do ich rozstrzygnięcia, przy ewentualnym dopuszczeniu dowodów mających na celu uzupełnienie zgromadzonego przez prokuratora materiału dowodowego sprawy. Z tym zgromadzeniem (zebraniem) dowodów łączy się w sposób nierozdzielny także zabezpieczenie, a przez to możliwość ich przeprowadzenia przed sądem w sposób prawem przewidziany.

W rzeczonyj sprawie postępowanie przygotowawcze obarczone jest tego rodzaju brakami, iż wyklucza przyjęcie, że cele jego zostały zrealizowane, a nadto – że dostarczony Sądowi Okręgowemu w Tarnowie przez Prokuratora materiał dowodowy pozwoli na rozstrzygnięcie sprawy – nie tylko na pierwszej rozprawie głównej, ale także w rozsądnym terminie, bądź w ogóle. Nasamprzód wysuwa się bowiem mankament postępowania w postaci niezabezpieczenia dowodu z wyjaśnień oskarżonej, przy założeniu ustawodawcy o obowiązkowym udziale oskarżonego w postępowaniu przed sądem (art. 374 § 1 k.p.k. w zw. z art. 75 § 1 k.p.k. i w zw. z art. 382 k.p.k.) z konsekwencjami prawnymi wynikającymi z niezastosowania się do nakazu stawiennictwa. Tym samym zabezpieczenie dowodów dla postępowania jurysdykcyjnego, co jest celem postępowania przygotowawczego wymaga także, by to postępowanie było realne, można było je przeprowadzić. Bez znaczenia jest tu to czy czynności na etapie postępowania przygotowawczego formalnie odbyły się (vide: art. 297 k.p.k.).

Jak wynika z akt postępowania oskarżona I. S. jest obywatelką Ukrainy i Polski (k. 2873 i k. 3149 oraz k. 3298). Na etapie postępowania przygotowawczego, oskarżona była poszukiwana listem gończym i wydano względem teje postanowienie o tymczasowym aresztowaniu (k. 2803 i k. 2808). Rozważano postępowanie ekstradycyjne i zwrócenie się do władz ukraińskich o wydanie ówczasnie podejrzanej I. S. (k. 2906 i k. 2909). Tych ostatnich czynności na pewnym etapie (k. 2914, k. 3129) zaniechano w kontynuacji, a to zapewne z racji na obywatelstwo ukraińskie oskarżonej, ustalenie jej miejsca pobytu na Ukrainie i treść umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w Kijowie z dnia 24 maja 1993 roku, wedle to której zgodnie z treścią art. 61 wydania w celu przeprowadzenia postępowania karnego nie stosuje się gdy osoba, której wydania zażądano jest obywatelem wezwanej strony (czyt. obywatelem Ukrainy – przyp. R.W.). Rozważano następnie przekazanie sprawy do prowadzenia Stronie Ukraińskiej z racji obywatelstwa ukraińskiego I. S. (k. 3149) i w tym celu wyjednano zgody pokrzywdzonych zgodnie z art. 591 § 2 k.p.k. (k. 3181 i n.). Jednakowoż zaniechano powyższego zapewne znów na procesowy pat a to z racji na treść art. 591 § 1 k.p.k. in principio gdzie powyższa regulacja nie stosuje się do obywatela polskiego, a takim obywatelstwem legitymuje się również I. S. (vide: art. 3 pkt. 2 ustawy o cudzoziemcach). Jednakże powyższe wynika li tylko z przypuszczeń Sądu Okręgowego, albowiem nie natrafiono na dokumenty wskazujące na stosowne wystąpienia w rzeczonym zakresie.

O ile zatem dostarczony sądowi przez prokuratora materiał dowodowy formalnie został zgromadzony to o tyle wobec przedstawionej sytuacji procesowej najistotniejszy dowód, a to dowód z przesłuchania oskarżonej nie został zabezpieczony. Nota bene na podstawie postanowienia o zawieszeniu śledztwa z dnia 6 grudnia 2012 roku (k. 3128-3129) dostrzegano potrzebę aresztowania oskarżonej I. S. w związku z jej ukrywaniem się i braku możliwości wykonania z jej udziałem czynności procesowych. Podejrzanej I. S. przedstawiono postanowienie o zmianie zarzutów z dnia 6 listopada 2013 roku w trakcie przesłuchania przed Konsulem Generalnym RP we L. w dniu 10 stycznia 2014 roku (k. 3297). W trakcie tej czynności procesowej oskarżona nie wskazała adresu dla doręczeń, wskazując jedynie adres e-mail oraz numer telefonu komórkowego zarejestrowanego na Ukrainie. Tym samym mając na uwadze art. 138 k.p.k. tworzy się w niniejszym postępowaniu fikcję prawną w zakresie doręczeń przesyłek, w tym wezwań dla oskarżonej poprzez pozostawienie ich aktach sprawy (art. 138 k.p.k.), co oczywiście nie ma wpływu dla możliwości procedowania przed Sądem Okręgowym, skoro nie tyle skuteczność doręczenia wezwania, ale obecność oskarżonej gwarantuje w ogóle możliwość prowadzenia postępowania (notka: ewentualne wyjątki związane z regulacją art. 377 § 3 k.p.k. wymagają spełnienia jednej z przesłanek wymienionych w tymże przepisie wespół z uznaniem obecności oskarżonej za zbędną przez organ meriti). Z kolei art. 18 ustawy z dnia 13 lutego 1984 roku o funkcjach konsułów Rzeczypospolitej Polskiej – statuujący możliwość przesłuchiwania strony przed Konsulem nie niweczy wszakże reguły jaką jest obowiązkowe stanowisko oskarżonego przed sądem powszechnym w celu rozpoznania sprawy. Dalsze zatem doręczanie decyzji procesowych oskarżonej tak w trakcie postępowania przygotowawczego jak i czynności sądowych na adres e-mail uznać należy za nieporozumienie, skoro korzystanie z treści art. 137 k.p.k. odnosi się do sytuacji niecierpiących zwłoki, a taką nie jest przebywanie oskarżonej (podejrzanej) za granicą w sytuacji nie podania adresu dla doręczeń w kraju.

Reasumując skierowanie aktu oskarżenia przeciwko oskarżonej I. S. de facto przekłada na Sąd Okręgowy konieczność zawieszenia postępowania karnego co wypacza sens postępowania jurysdykcyjnego. To do prowadzącego

postępowanie przygotowawcze należy funkcja ścigania w tym i ujęcia potencjalnego sprawcy (art. 297 § 1 pkt. 2 k.p.k.), zaś do sądu funkcja orzekania. Przedstawiony stan sprawy – nakazuje zaś twierdzenie, iż przyjęcie sprawy przez Sąd zmieni jedynie organ postępowania w dążeniu do ujęcia oskarżonej – co w przedstawionym stanie sprawy i mając na względzie treść umowy międzynarodowej z dnia 24 maja 1993 roku między Polską a Ukrainą (w skrócie – przyp. R.W.) – czyni tę możliwość jako nierealną. Sąd Okręgowy w Tarnowie w dotychczasowej swojej praktyce nie spotkał się z kierowaniem sprawy do Sądu wraz z publiczną skargą w przypadku przebywania oskarżonego na stałe poza terenem Polski, bez zabezpieczenia stawiennictwa oskarżonego. Przywołując paralelę można postawić retoryczne pytanie – po co stosowanie instytucji ENA w celu sprowadzenia do Polski osób podejrzanych o przestępstwa – przecież wystarczy przesłuchać tychże przed Konsulem i skierować sprawę do Sądu, by ten dopiero podejmował zabiegi zmierzające do ujęcia podsądnych.

Na marginesie należy wskazać na nieczytelność niektórych dokumentów, protokołów dołączonych do akt postępowania. Nieczytelność dokumentów stanowi istotny brak postępowania przygotowawczego. Protokoły i dokumenty sporządzone w toku postępowania karnego powinny być tak czytelne, aby cała ich treść mogła być jednoznacznie odczytana (por. postanowienie SN z dnia 18 grudnia 1979 roku Z39/79, OSNKW 1980/3/30). Braki w tym zakresie stanowią samoistną podstawę do zwrotu sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego (zob. S. Cora "zwrot sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego w polskim procesie karnym" – W-wa 1987, str. 51 i inne). Przez czytelność protokołów, dokumentów należy rozumieć w ocenie Sądu, nie czytelność wyłącznie dla Sądu, lecz czytelność w ogóle, a więc zewnętrzną komunikatywność treści w nich zawartych, potrzebną dla podjęcia prawidłowej decyzji merytorycznej. Nie ma tu żadnych wyłączeń, dlatego też prowadzący postępowanie przygotowawcze winien tak zadbać o czytelność materiałów zgromadzonych w postępowaniu przygotowawczym, by te również nie budziły wątpliwości co do swej pozornie czytelnej treści, nie stwarzały barier dla podjęcia szybkiej i sprawiedliwej decyzji. Wiele protokołów sporządzono pismem ręcznym, bądź są to kopie prawdopodobnie kserokopii w niektórych fragmentach bądź nieczytelnych bądź mało czytelnych; (vide: nieczytelny protokół przesłuchania świadka k. 1116, protokół przesłuchania świadka k. 1449, protokół przesłuchania świadka k. 2002, protokół przesłuchania świadka k. 2167-2171, protokół przesłuchania świadka k. 2364- 2365, protokół przesłuchania świadka k. 2790).

W tym stanie rzeczy wobec wskazanych istotnych mankamentów postępowania przygotowawczego i faktu, że rola sądu winna ograniczać się do rozstrzygnięcia sprawy – nie byłoby celowym ani zasadnym rozpoczynanie rozprawy, skoro w postępowaniu nie zabezpieczono nade wszystko możliwości przeprowadzenia dowodu jakim jest złożenie wyjaśnień przez oskarżoną w fazie jurysdykcyjnej i uczestnictwo tejże w postępowaniu – bez czego nie sposób procedować sprawiedliwie i w miarę szybko (bez zwłoki) uzyskać rozstrzygnięcie. Ergo - koniecznym stało się orzeczenie o zwrocie sprawy do postępowania przygotowawczego w nurcie wskazanym w niniejszym postanowieniu.

W tym stanie rzeczy postanowiono jak na wstępie.